

Rada Fundacji:

Danuta Przywara - *Przewodnicząca*
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Ireneusz Cezary Kamiński
Hanna Machińska
Witolda Ewa Osiatyńska
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski
Miroslaw Wyrzykowski

Zarząd Fundacji:

Prezes: Maciej Nowicki
Wiceprezes: Piotr Kładoczny
Sekretarz: Małgorzata Szuleka
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członkini: Aleksandra Iwanowska

Warszawa, 28 lutego 2025 r.

L.Dz. 101/2025

**Szanowny Pan
Czesław Mroczek
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo Pana Ministra dotyczące projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi (ozn. DP-WLM.0231.14.2025.MJ) **po raz kolejny przedstawiam jednoznacznie negatywną opinię Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka na temat samego rozporządzenia, jak i wadliwej delegacji ustawowej do jego wydania.**

Pozwolę sobie w tym miejscu wyrazić ubolewanie z powodu **pozorności konsultacji** prowadzonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w tej i innych sprawach dotyczących szeroko rozumianej polityki migracyjnej. **Fundacja niejednokrotnie zwracała uwagę na poważne wątpliwości dotyczące niekonstytucyjności rozwiązań prawnych proponowanych przez Rząd RP w kontekście ochrony granicy państwa czy reakcji na kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej.** Pomimo licznych opinii kierowanych na ręce Podsekretarza Stanu w MSWiA, mimo wysłuchania obywatelskiego dotyczącego rządowej Strategii migracyjnej (tj. dokumentu pn. „Odzyskać kontrolę, zapewnić bezpieczeństwo”) i wysłuchania publicznego projektu ustawy zmieniającej ustawę o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP - obu wysłuchań krytycznych wobec propozycji rządowych - Rząd RP jak dotąd nie odniósł się w sposób merytoryczny i wyczerpujący do poważnych zarzutów naruszania Konstytucji RP, prawa Unii Europejskiej i standardów prawa międzynarodowego. **Uchylenie się od dyskusji dotyczącej tego typu zarzutów, a zamiast tego powielanie wątpliwych**

prawnie rozwiązań, rodzić może wątpliwości co do stosunku władz do zasady praworządności i wizji Polski jako demokratycznego państwa prawa.

Przedstawiony przez Pana Ministra projekt rozporządzenia **powiela wszystkie nieprawidłowości** wskazywane przez Fundację we wcześniejszych opiniach dotyczących ustanowienia i przedłużania obowiązywania czasowego zakazu przebywania w strefie nadgranicznej. Ponownie, jako podstawa prawna, wskazany został art. 12a ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U. z 2025 r., poz. 184). Przepis ten, zdaniem Fundacji, stanowi obejście regulacji ustawowych, które określają tryb i zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych skutkujących ograniczeniem praw i wolności obywatelskich. Godzi w art. 52 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdemu przysługuje wolność poruszania się po terytorium RP (art. 52 § 1), a wszelkie ograniczenia tej wolności mogą nastąpić wyłącznie w drodze ustawy (art. 52 § 3). Stanowi też naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który wymaga, aby wszelkie ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw były ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. **Wymogi te nie są realizowane w sytuacji, w której akt o randze ustawy zawiera jedynie delegację do wprowadzenia rozwiązań ograniczających prawa i wolności obywatelskie w drodze rozporządzenia, a ponadto pozostawia ministrowi daleko idącą swobodę w ustalaniu czasu obowiązywania, warunków i granic wprowadzanych ograniczeń.**

Poważne zastrzeżenia Fundacji budzi też sposób uzasadnienia projektu rozporządzenia, a co za tym idzie uzasadnienia przedłużenia obowiązywania zakazu przebywania w strefie nadgranicznej. **Przedstawiony w projekcie opis sytuacji na granicy polsko-białoruskiej jest wybiórczy i mało obiektywny.** Jego celem, jak można zakładać, jest przekonanie opinii publicznej, że osoby migrujące od początku do końca uczestniczą w procedurze przekraczania granicy dobrowolnie, że współpracują ze służbami białoruskimi, same są przy tym całkowicie bezpiecznie, a z kolei stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski. W tym zakresie tekst ten ma charakter **swoistej manipulacji**. Celowo, jak się wydaje, pomija temat skrajnej przemocy i nieludzkiego traktowania, jakich doświadczają osoby migrujące po białoruskiej, ale też po polskiej stronie granicy. Pomija też przypadki śmierci. Nie wspomina przy tym, w jaki sposób obowiązywanie zakazu wpływa na dostępność pomocy humanitarnej i działalność organizacji niosących pomoc potrzebującym. Manipulacją jest również prowadzenie narracji w sposób, który przedstawia osoby migrujące jako jednolitą i dobrze zorganizowaną grupę regularnie dopuszczającą się napaści na polskie patrole. Nawet użycie w uzasadnieniu sformułowania „państwa wysokiego ryzyka migracyjnego” w stosunku do krajów pochodzenia migrantów ma jedynie ukryć fakt, że w większości są to „kraje uchodźcze”, z których migracje powodowane są wojną, konfliktem wewnętrznym czy prześladowaniami (Erytrea, Somalia, Syria, Etiopia, Sudan, Jemen czy Afganistan).

Według autorów uzasadnienia projektu, „*bezprecedensowa sytuacja, w której nielegalna migracja jest wykorzystywana jako narzędzie wywierania presji na suwerenne państwo, jakim jest Rzeczpospolita Polska, wymaga zastosowania niestandardowych i adekwatnych do skali zagrożenia rozwiązań*”. Tymczasem **proponowane przez Rząd RP rozwiązania są nie tyle niestandardowe, ile niekonstytucyjne**. Nie są też adekwatne: w żadnym punkcie uzasadnienia Ministerstwo nie wykazało bowiem, w jaki sposób obowiązywanie zakazu przebywania w strefie nadgranicznej wpływa na ograniczenie ruchu migracyjnego z Białorusi do Polski. Nie przedstawiono w tym zakresie żadnych konkretnych danych ani rzetelnych analiz.

Z uwagi na powyższe Helsińska Fundacja Praw Człowieka apeluje do Pana Ministra o odstąpienie od przedłużania obowiązywania wspomnianego zakazu, **niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do przywrócenia praworządności na granicy polsko-białoruskiej**, a przede wszystkim o rozpoczęcie rzetelnej dyskusji ze społeczeństwem polskim na temat samego zjawiska migracji i sposobu zarządzania migracjami.

w imieniu Zarządu HFPC

Maciej Nowicki

Prezes Zarządu